

YAPONIYANING QADIMIY TARIXI VA DINIY E'TIQODI

D.R. Radjabov

(SamDCHTI Uzoq sharq tillari kafedrasi o`qituvchisi)

+99893 3490292

ganbarediyov@mail.ru

Annotatsiya

Yapon xalqi juda xudojo'y va turli xudolarga sig'inishadi. Qadimgi Yaponiyaning afsonalari bu xudoning paydo bo'lish jarayonini turli xil tushuntiradi. Izanagi yuvish paytida u Amateras va Susanoo bilan birgalikda paydo bo'lgan versiyasi mavjud. Boshqa ma'lumotlarga ko'ra, u o'ng qo'lida ulug'vor xudo tomonidan ushlangan oq misdan qilingan oynadan chiqqan.

Kecha hukmdori va erning sun'iy yo'ldoshi Tsityamiemi hisoblanadi, mifologiyada ba'zan esa xudo ayol xudosi tasvirlangan. Uning kuchini va oqimini nazorat qilish qudratiga ega ekanligiga ishonishadi.

Afsonalarga ko'ra, oy xudosi va quyosh xudosi birgalikda yashagan, biroq birodar birodarni quvib chiqarib, undan uzoqroq turishni buyurgan. Shu sababli, ikkita samoviy jismlar va oy uchraydi. Kunduzi esa quyosh chiqadi.

Tsukiemi bag'ishlangan bir necha ma'bad mavjud.

Ushbu Osiyo mamlakatining mifologiyasida odamlar uchun muhim bo'lgan turli sohalarga mas'ul bo'lgan yettita baxt xudolari mavjud. Ko'pincha ular daryoda suzib yuradigan kichik raqamlar shaklida taqdim etiladi. Qadimgi yapon xudolari Xitoy va Hindistonning e'tiqodlari bilan bog'liq:

Ebisu - Bu yaponiyalik yagona xudo. U haqda yuqorida aytib o'tilgan.

Hotei - yaxshi tabiat va rahm-shafqat xudosi. Aksariyat kishilar uning orzu-istaklarini bajarish uchun unga murojaat qilishadi. Uni ulkan qorin bilan keksa bir inson qilib ko'rsatishadi.

Daikoku - odamlarning xohishlarini ro'yobga chiqarishga yordam beradigan boylikning ilohi. U oddiy fermerlarning himoyachisi hisoblanadi. Uni bolg'a va guruch qopi bilan taqdim eting.

Fukurokuju - donolik va uzoq umrlikning Xudosi. Boshqa xudolardan tashqari, u ortiqcha cho'zilgan boshni ajratib turadi.

Badzayten - san'at, donolik va o'rganishni himoyalovchi boylik ma'budasi. Yaponiya mifologiyasi uning go'zal qizidir va uning qo'lida milliy yaponiyani - biva egallaydi.

Jurozin - uzoq umrlik xudosi va u abadiy o'lmaslik iksirini izlashda davom etadigan, deb atalmish sanaladi. Uni kadrlar va hayvon bilan keksa odam qilib ko'rsatish.

Biesamonten - farovonlik va moddiy boylik xudosi. U jangchilar, huquqshunoslar va shifokorlarning aziz avliyolari hisoblanadi. Uni qurol va nayza bilan tasvirlang.

Keling, xaritada yozuvni tahlil qilaylik. Qishloq aholisi Katayga (Xon), ya'ni Katay o'lkasining fuqarosi, Kambala poytaxti Xanbaliq (turli transkripsiyalar) bilan ajrashishadi. dahshatli falokatda o'lganmi? Shunga qaramay, shaharlarning nomlarini o'xshashligini (faqat fonetik) tahlil qilish va ularni zamonaviy yapon nomlari bilan taqqoslash g'oyasi paydo bo'ldi.

Misol uchun, shahar - Kogaksima, Norma, Throson, Malo, Negru, Banda, Nomi, Dinlay, Amanguko, Miak Akademiyasi, Chela va hatto "Sayenderber Sabana Ptol" - bu ism!

Xo'sh, siz nima deb o'ylaysiz? Bu zamonaviy yapon nomlari o'xshaydi? Kogashima-Kangaksimaga qaraganda kamida bitta kishi bormi, u xuddi shundaymi? Menimcha, va ta'mi juda ko'p emas. Biz boshqa mintaqaning nomlari bilan bir vaqtning o'zida tanish bo'lgan mamlakatning shaharlari qancha o'zgarganini tekshira olamiz. Misol uchun Angliya, shuningdek, orolni ham qiladi!

Agar Yaponiyaning arxipelagidagi shaharlarning zamonaviy nomlarini ko'rsangiz, u yerda butunlay boshqacha til bor. Nagasaki, Osaka, Kyoto va boshqalar (bir qarash mumkin). Endi biz Zipangri aholisi o'lpon to'laydigan Buyuk Xom hayoti bo'lgan Katay o'lkasining metropoliga, shaharlarning qaysi nomlari borligini ko'rib chiqamiz. Brem, Aspikiya, Tinza, Xandu, Kaida, Kambalu (poytaxt) Axbalich, Akisera, Achmelech, Guengangu, Kouza va boshqalar.

Katta va keng mintaqa ko'p sonli orollar dengiz tomonidan yuvilgan. Bu soha 130 yil oldin Portugaliyada topilgan. Bu buyuk Sharq imperiyasi 76 ta kichik hududdan iborat bo'lib, ulardan eng kattasi Meako va Amaguns hisoblanadi. Yaponiya kuchli, jasur va jasur, ular sharaf kodi bor, ular jang san'atlarida juda ko'p mashq qiladilar va jangovar maktablarning maxsus o'qitilgan bitiruvchilarining katta qo'shiniga ega: ularning deyarli barcha qo'shinlarini tashkil etadigan 50 000 dan ortiq otlilar va 400 ming piyoda askarlar. Ularning ko'pgina kal'alari va qal'alari bor. Bug'doy katta orollarda mo'l-ko'l o'sadi, o'yinlarning ko'p turlari mavjud, oltin, kumush, mis, temir, qo'rg'oshin va simobni qazib olish uchun minalar mavjud, shuningdek, mineral suvlarni olish uchun quduqlar, dorivor. Dindorlarning asosiy qismida 9 ta butparast xudo mavjud bo'lib, ular bir qancha iezuit missiyalaridan so'ng nasroniy diniga ega bo'lganlar (bundan tashqari, yunon va frantsisklarning nasroniy dinini targ'ib qilishdagi missionerlik faoliyati haqidagi hikoya ham mavjud), an'anaviy e'tiqod va xristianlik o'rtasida mojaro bor edi va bu xochga mixlangan. "Iso Masihga bo'lgan imonlari uchun" xochdagi shahidlar. Matnda shunday shahidlarning ko'pi borligi aniq aytilgan.

Ushbu falokatdan keyin yuz bergan voqea yuz berdi. Rasmiy tarix tabiiy ravishda ming yillar oldin bu tadbirni beradi. Biz ularning qayg'uli va shonli tarixini, voqea vaqtini qadimgi davrdan to 18-asrga qadar ko'chirib o'tkazishdi, bu ham kecha bo'lmagan edi.

Bugun Mongoloniyaliklarning zamonaviy yaponiyaliklari qadimgi yapon orollarida yashaganlari odatda qabul qilinadi. Darhaqiqat, bu hozirgi holat emas, bugungi kunda juda oz odamlar Ainu xalqi minglab yillar davomida yapon orollarida yashaganligini eslashadi. Rasmda aniq ko'rinib turibdiki, Ainu Mongoloids bilan hech qanday aloqasi yo'q, ular oq kofeoid irqining odatiy soqolli vakillari. Ular Jomond madaniyatini yaratganlar. Ainu Yaponiyaning orollarigacha bo'lgan joy ma'lum emas, ammo ma'lum bo'lishicha, Jomodagi davrda Ryukyudan Hokkaydogacha bo'lgan barcha Yaponiya orollarida yashagan Ainu va Saxalin, Janubiy Kuril orollari va Kamchatka janubining uchinchi qismi - arxeologik qazilma ishlari natijalari va Toponim ma'lumoti: Tsushima - Tuyma - "Uzoq", Fuji - Hutssi - "Grandma" - Kamui oti, Tsukuba - Ku Ku Pa - "Ikki kamon boshi" "Dvuxilovaya tog'i", Yamatai - men onam va - " Dengiz erni kesib tashlaganda ».

Tarixchilarning fikriga ko'ra, Jomodagi davrning o'rtalaridan Mongoloid guruhlar, Janubi-Sharqiy Osiyo va Janubiy Xitoydan kelgan muhojirlar Yaponiya orollariga kela boshladilar. Ainu, ularning ma'nosini bilib, ming yillar davomida yashagan hududlarni baham ko'rishni istamadi.

Ba'zi manbalarda Yamato shtatining bosqinchilariga qarshi urush e'lon qilingan. Va ba'zi sabablarga ko'ra, odatiy holatda, Yamato'nun yarim yirtqich Ainu bilan jang qilgan yaponiyalik davlati deb o'ylashadi. Aslida, hamma narsa aksincha edi - Yamato, ilgari - Yamatay, aslida orollarda erga kira boshlagach, Yaponiya davlati bo'la olmasdi, o'sha paytlarda ular hech qanday davlatga ega bo'lmas edi, Yamato qadimgi Ainu davlati edi.

Adabiyotlar:

1. Межгосударственные отношения и дипломатия на Древнем Востоке. М., 1984.
2. Струве В.В. История Древнего Востока. М., Л., 1940.

<https://conferencea.org>

Internet saytlari:

1. www.wikipediya.org
2. www.fayllar.org